

Dan ružičastih majica

Zlostavljanje ili sukob?

- radionica za učenike 6. razreda

CILJEVI:

- ✓ podsjetiti učenike na ključne elemente po kojima prepoznamo zlostavljanje
- ✓ naučiti razliku između zlostavljanja i sukoba
- ✓ potaknuti učenike koji se nađu u ulozi promatrača da nešto poduzmu

1. sat

Uvodni dio (5 minuta)

RAZREDNIK:

Kakve odnose želimo u svome razredu? (Dopustiti učenicima da kažu - npr. poštovati jedni druge, pomagati jedni drugima, koristiti se pristojnim i ljubaznim riječima, osjećati se sigurnima i prihvaćenima...).

Kakve odnose ne želimo u svome razredu? (Dopustiti učenicima da kažu - npr. ne želimo se tući, vrijeđati, rugati, psovati, isključivati nekog iz igre...).

Ovih pravila se moramo svi pridržavati i upozoriti učenika koji ih krši da to nije u redu. Na taj način doprinijet ćemo smanjivanju nasilja u školi, a vi ćete se osjećati ugodno i sigurno. Naravno da među vama može doći do nesuglasica i sukoba, ali to moramo rješavati na nenasilan način.

Danas ćemo najprije naučiti razliku između zlostavljanja i sukoba. Da bismo nešto smatrali nasiljem, u smislu zlostavljanja, važna su tri ključna elementa (napisati na ploču):

1. da nasilje traje duže vrijeme (npr. nekoliko mjeseci ili duže)
2. da jači napada slabijega (dakle, osoba koja trpi nasilje ne zna se ili ne može sama obraniti)
3. da osoba koja se nasilno ponaša čini to s namjerom da povrijedi drugu osobu (dakle, namjerno, a ne slučajno).

Radionica za učenike (15 minuta pripreme, 25 minuta izvedbe)

Sada ćete se podijeliti u pet skupina. Svaka grupa dobit će opis jedne situacije. Vaš zadatak je da zajednički analizirate situaciju odgovarajući na postavljena pitanja. Prezentirajući svoj rad, situaciju trebate najprije odglumiti, a potom odgovoriti na postavljena pitanja.

1. situacija:

Alen je jedinac. Živi s majkom, otac mu radi u inozemstvu. Vrlo dobar je učenik. Voli matematiku. No, ima problema s čitanjem i pisanjem. Čita sporo, slovka, zamjenjuje glasove. Damir, učenik iz njegova razreda, već mu se cijelu godinu, gotovo svakodnevno, za vrijeme velikog odmora, zbog toga ruga. Kad god prođe pokraj njega, unese mu se u lice pjevušeći: „Ti ne znaš čitati! Ti ne znaš čitati!”. Jednom je Alen umjesto „bebica” pročitao „djedica”. Damir je to iskoristio za novu rugalicu „bebica-djedica, bebica-djedica”. Alen se htio požaliti učiteljici, ali Damir je stao na vrata i nije mu dao da prođe. Damir je fizički jači od Alena i Alen nije uspio proći. Nitko od učenika iz razreda ne uključuje se da mu pomogne. Alen ne želi opterećivati mamu s tim, ali sve mu je teže i ne zna ni sam što učiniti.

Odgovorite na pitanja:

- Je li to zlostavljanje? Obrazložite svoj odgovor – koje elemente zlostavljanja prepoznajete?
- Što bi Alen mogao učiniti da se zaštiti? Navedite što više ideja.
- Zbog čega učenici iz razreda ne poduzimaju ništa?
- Na koji način učenici koji promatraju mogu pomoći Alenu?

2. situacija:

Ivan je učenik četvrtoga razreda. Tijekom velikog odmora sjedio je s prijateljima na zidiću i jeo užinu. Došao je učenik šestog razreda i gurnuo ga. Ivan je pao i razbio koljena. Plačući, otišao je učiteljici. Učiteljica ga je pitala je li mu taj dječak i prije pravio probleme. Ivan je rekao da nije, da ga je danas prvi put vidio. Dječak koji ga je gurnuo, ispričao se Ivanu i rekao da se samo šalio, da se učenici iz njegovog razreda često tako igraju.

Odgovorite na pitanja:

- O čemu se ovdje radi? Je li to zlostavljanje, sukob ili nešto treće? Obrazložite svoj odgovor.
- Je li Ivan dobro postupio? Što biste vi napravili na Ivanovu mjestu?

3. situacija:

Zlatko i Dado učenici su sedmoga razreda. Do sada se nisu međusobno sukobljavali. Trčeći hodnikom za vrijeme odmora, Zlatko je zapeo za Dadinu nogu i pao. Zlatko misli da mu je Dado namjerno podmetnuo nogu, a bilo je slučajno. Ne razmišljajući previše, Zlatko pljusne Dadu i kaže mu: „Idiote, zašto si mi to uradio? Mogao sam razbiti naočale!” Dado mu uzvratila šakom i poviče: „Ćoro, gledaj kud ideš!”

Odgovorite na pitanja:

- Je li to zlostavljanje ili sukob? Obrazložite svoj odgovor. Prepoznajete li neke elemente zlostavljanja?
- Što biste vi učinili da ste na Dadinom mjestu, a da ne budete nasilni? Navedite što više ideja.

4. situacija:

Ela živi s majkom, bakom i djedom koji su vrlo brižni. Otac živi u drugome gradu jer su se roditelji rastali. Ela je mirna, pristojna, lijepo odgojena. Već četiri mjeseca sjedi s Alenom koji nigdje nema mira. Eli najviše smeta što joj Alen uzima stvari i uvijek joj nešto uništi, pokvari, sakrije... Nekoliko joj je stvari nestalo, ali on kaže da ih nije ni taknuo. Ako kaže da će reći učiteljici, on joj prijete da će je istući kada se budu vraćali kuci. Prije nekoliko dana jedva je uspjela pobjeći od njega jer je nakon nastave trčao za njom s nekakvim štapom u ruci. Kad pomisli na školu, Elu stegne u želucu i najradije ne bi ni išla na nastavu.

- Je li ovo zlostavljanje? Obrazložite svoj odgovor – koje elemente zlostavljanja prepoznajete?
- Što bi Ela mogla učiniti da se zaštiti? Navedite što više ideja.
- Zbog čega učenici iz razreda ne poduzimaju ništa?
- Na koji način učenici koji promatraju mogu pomoći Eli?

5. situacija:

Mirela je mirna i povučena. Najčešće se druži s Jasnom koja je njezina najbolja prijateljica. Zajedno sjede u klupi. Već nekoliko mjeseci Mirela primjećuje grupu djevojčica iz razreda kako se nešto došaptavaju i smiju se gledajući u nju. Za vrijeme nastave počele su pisati neka pisamca i slati ih jedna drugoj. Prije nekoliko dana jedno je pismo završilo na Mirelinoj klupi, a naslovljeno na Jasnu. Ne sluteći što piše, Jasna je otvorila pismo tako da ga je mogla pročitati i Mirela. Pismo je bilo puno uvredljivih riječi o Mireli, a završavalo je rečenicom: „Stvarno nam nije jasno kako se možeš družiti s tom glupom kravom koja ne zna reći ni MUUUU!”

Odgovorite na pitanja:

- Je li to zlostavljanje? Obrazložite svoj odgovor – koje elemente zlostavljanja prepoznajete?
- Što bi Mirela mogla učiniti da to prestane? Navedite što više ideja. ▪ Na koji način Jasna može pomoći Mireli?

Smjernice za razrednika (prema situacijama):

1. Ovo je tipičan oblik zlostavljanja jer traje već godinu dana, Damir je fizički jači od Alena i namjerno mu se ruga. Dakle, prisutna su sva tri ključna elementa zlostavljanja.
2. Ovo nije zlostavljanje jer ne traje duže vrijeme. Nije ni sukob jer se dječaci nisu ni oko čega sukobili. Ovo je pogrešan način zabavljanja. Međutim, ovdje ipak nalazimo elemente nasilja - dječak iz šestog razreda stariji je i jači od Ivana; gurnuo ga je namjerno, a guranje je oblik nasilja. No dječak nije želio toliko ozlijediti Ivana, želio se samo našaliti.

Zapamtite: Nasilni postupci (guranje, ruganje, ismijavanje...) NIKADA ne smiju biti oblik zabave jer time možemo nekoga ozbiljno povrijediti!

3. Ovo nije zlostavljanje jer ne traje duže vrijeme (izoliran slučaj), Zlatko i Dado su podjednake snage i Zlatko mu nije namjerno podmetnuo nogu. No ovaj događaj se pretvorio u sukob s elementima nasilja (tučnjava, vrijeđanje).
4. Ovo je tipičan oblik zlostavljanja – uzimanje i uništavanje tuđih stvari, prijetnja. Ključni elementi – traje već četiri mjeseca, Alen je jači od Ele, radi to namjerno.
5. Ovo je tipičan oblik nasilja – ogovaranje, došaptavanje, pisanje uvredljivih poruka. Isključivanje iz društva također spada u nasilje. Ključni elementi: traje nekoliko mjeseci, Mirela je mirna i povučena te se ne zna sama zauzeti za sebe, djevojčice iz razreda rade to namjerno.

2. sat

Tvrdnje o nasilju među djecom (15 minuta)

Upute za rad:

Navedeno je deset tvrdnji o nasilju među djecom. Pozorno ih pročitajte, razgovarajte o njima u grupi, dogovorite se je li tvrdnja točna ili netočna, a zatim obrazložite svoj odgovor. U obrazloženju navedite razloge zbog kojih mislite da je tvrdnja točna, odnosno netočna. Izaberite predstavnika koji će prezentirati vaš rad.

Tvrdnja	Točno	Netočno	Obrazloženje
Nasilje je samo kada netko nekoga tuče, gura ili mu otima stvari.			
Zlostavljanje je kada netko tko je jači namjerno nanosi tjelesnu ili psihičku bol nekome tko je slabiji i to se ponavlja.			
Kad vidim da se neki učenik nasilno ponaša prema drugom učeniku, najbolje se praviti da ne vidim.			
Kada počne nasilje među djecom, djeca to trebaju sama riješiti. Ne trebaju u to uvlačiti učitelje i roditelje.			
Nasilje među djecom je normalno. Kad odrastu, toga se više neće ni sjećati.			
Na nasilje treba uzvratiti nasiljem. Tako ćemo osobu koja se nasilno ponaša „naučiti pameti.“			
Reći odraslima kada se neki učenik nasilno ponaša, ne znači tužakati ni biti izdajica.			
Nasilja među učenicima ima više u gradskim nego u seoskim školama.			
Djeca koja promatraju nasilje i ne poduzmu ništa najčešće to rade zato što ih je strah da bi i sami mogli postati žrtvom.			
Osobe koje se nasilno ponašaju uživaju u tome što drugima nanose bol.			

Analiza i korekcija odgovora – 15 minuta

Tvrdnja	Točno	Netočno	Obrazloženje
Nasilje je samo kada netko nekoga tuče, gura ili mu otima stvari.		✓	Netočno. Najčešći oblik nasilja među učenicima je ruganje i nazivanje ružnim imenima, a tu su još ogovaranje, prijetnja, isključivanje iz društva...
Zlostavljanje je kada neko tko je jači namjerno nanosi tjelesnu ili psihičku bol nekome tko je slabiji i to se ponavlja.	✓		Točno. Osnovni kriteriji za zlostavljanje jesu kad osoba to radi namjerno, kada želi povrijediti drugu osobu, kada jači napada slabijega i kada to traje duže vrijeme.
Kad vidim da se neki učenik nasilno ponaša prema drugom učeniku, najbolje se praviti da ne vidim.		✓	Netočno. Ne reagirati znači podupirati nasilje. Ako se osjećaš sigurno, reci osobi koja se nasilno ponaša da prestane. Ako se ne osjećaš sigurno, zatraži pomoć odrasle osobe - roditelja, nastavnika, razrednika ili bilo koje druge odrasle osobe u školi u koju imaš povjerenja.
Kada počne nasilje među djecom, djeca to trebaju sama riješiti. Ne trebaju u to uvlačiti učitelje i roditelje.		✓	Netočno. Osoba koja trpi nasilje nema snage oduprijeti se i potrebna joj je pomoć učenika iz razreda, učitelja i roditelja.
Nasilje među djecom je normalno. Kad odrastu, toga se više neće ni sjećati.		✓	Netočno. Nasilje nikada nije normalno. Osobe koje u dječjoj dobi trpe nasilje, imaju posljedice i kad odrastu – najčešće su niskog samopouzdanja. A one koje su zlostavljale u dječjoj dobi, nastave s takvim ponašanjem, pa se čak većina njih nađe u sukobu i sa zakonom.
Na nasilje treba uzvratiti nasiljem. Tako ćemo osobu koja se nasilno ponaša „naučiti pameti.“		✓	Netočno. Na nasilje ne uzvraćaj nasiljem - psovkom ili tučnjavom! To ne rješava problem. Nemoj oponašati nasilno ponašanje jer onda i ti postaješ nasilan.
Reći odraslima kada se neki učenik nasilno ponaša, ne znači tužakati ni biti izdajica.	✓		Točno. Time pomažeš i djetetu koje je izloženo nasilju i djetetu koje je nasilno. To nije tužakanje.
Nasilja među učenicima ima više u gradskim nego u seoskim školama.		✓	Netočno. Na nasilje ne utječe veličina mjesta, škole ili razreda.
Djeca koja promatraju nasilje i ne poduzmu ništa najčešće to rade zato što ih je strah da bi i sami mogli postati žrtvom.	✓		Točno. Osim straha, djeca katkad ne poduzmu ništa jer misle da odrasli neće primjereno reagirati i spriječiti nasilje.

Osobe koje se nasilno ponašaju uživaju u tome što drugima nanose bol.	✓		Točno. Osobe koje se ponašaju nasilno uživaju u tome i to ih zabavlja. Zato im je potrebna stručna pomoc.
---	---	--	---

Zaključak: Što može učiniti osoba koju netko zlostavlja? (10 minuta)

- učenici nude svoje odgovore, a potom im se prikazuju sljedeći savjeti:

- Češće se zlostavljaju oni koji su mirni, sramežljivi, prestrašeni – nastoj hodati uzdignute glave, izgledati sigurno, ostati „hladne glave“.
- Pokušaj ignorirati onoga tko te pokušava zlostavljati. Ako vidi da te ne može povrijediti, možda i sam odustane.
- Gledaj ga u oči, reci mu da prestane i udalji se iz rizične situacije. Nemoj misliti da bježiš!
- Oni koji zlostavljaju vole vidjeti tvoj strah i suze, pa pokušaj ne pokazivati osjećaje.
- Na nasilje ne uzvraćaj nasiljem! Netko će pomisliti da upravo ti izazivaš nevolje. Osim toga, napadač je obično jači.
- Ako netko traži od tebe novac ili neki predmet, daj mu da ti ne bi to nasilno oduzeo. Odmah poslije toga obrati se odraslima za pomoć.
- Izbjegavaj mjesta na kojima se osobe koje zlostavljaju najčešće pojavljuju ili budi u društvu drugih učenika ili odrasle osobe.
- Zapiši u dnevnik što ti se dogodilo i kakav je pritom osjećaj. Bit će ti lakše da se poslije nekom povjериš.
- Nemoj patiti u tišini. Ispričaj odraslima (roditeljima, učiteljima, razredniku, pedagogu, psihologu...) što ti se događa. Njihova dužnost je da te zaštite. Ako ne kažeš što ti se događa, nitko ti ne može pomoći!